

MADEN KAZALARINI ÖNLEYİCİ KONTROL TEŞKİLÂTİNİN KURULMASI HAKKINDA TEMENNİ

Yusuf GÜRATA*;

1 Aralık 1965 de Zonguldak Kömür Havzamızın Kireçlik Bölgesinde meydana gelen üzücü grizo patlama kazasında dokuz madencimizin ölmesi ve dokuzunun da yaralanması üzerine Enerji ve Çalışma Bakanlarının Zonguldak'a giderek kaza ile ilgilendiklerini gördük.

Zaman zaman madenlerimizde meydana gelen üzücü kazalarda alâkalı Bakan, umum müdür ve mütehassis elemanların kaza yerine giderek ilgilenmeleri o günler için kazanın meydana geldiği mahal personelinin moralini takviye etmek, kurtarma ve tahlisiye ameliyelerine yardımcı olmak, kazazedeleri ve aileleri ile yakınlarını teselli etmek, kaza sebeplerini tahkik etmek bakımından faydalı olmaktadır. Ancak bu ziyaretlerin esas gayesi; o günlerin geçici ağır şartlarını hafifletmekten ziyade, ileride olması muhtemel kazaların önlenmesi için gerekli cezri tedbirlerin alınması hususunda kararlar verilmesi ve bunların tatbik şartlarının sür'atle yerine getirilmesi olmalıdır.

Madenlerde, bilhassa kömür ocaklarında, yer yüzünde meydana gelebilmesi düşünülen bütün iş kazalarına ilâveten:

Büyük arazi parçalarının ani olarak oturması suretiyle meydana gelen göçükler altında işçilerin kalması,

Yer altında depolanmış olan suların birden pathyarak galeri ve çalışma yerlerini basınçla doldurup buralarda bulunanları boğması,

Grizo ve kömür tozu infilâk ve işçilerinin bazen bütün ocakta çalışanları ölüm tehlikesine maruz bırakmaları,

Meydana gelen kömür kızışması ile yangınların neşrettiği öldürücü gazların ve kesif dumanların birden ocağı kaplıyarak felâketlere sebep olması.

*) Maden Yüksek Mühendisi

Kullanılan dinamit ve kapsüllerin nakii depolama ve kullanma mahallerinde infilâk etmesi,

v.s. gibi büyük felâketler doğurabilecek bir çok kazalar buralarda insan hayatını daima tehdit eder.

Maalesef örnekleri zaman zaman memleketimizde de görülmüş ve sarılmaz yaralar meydana getirmiş olan bu feci kazaları her zaman önlemek mümkün değildir. Ancak bunları asgariye indirmek ve vukua gelen kazaları da, önlenmesi kabil olmayan, hakiki kazalar haline getirmek ve tesirlerini azaltmak mümkündür.

Bunun için de alınacak ilk tedbir sıkı bir emniyet teşkilatı kurmak ve işçi ile idarecilerini ciddi şekilde iş kazalarından korunma eğitimine tabi tutmaktır.

İş kazalarına mâni olmak üzere elde bir (maden emniyet nizamnamesi) mevcut ise de bu nizamnamenin Bakanlıklarca hazırlanması icap eden yönetmelikleri dahi hâlâ çıkarılmadığından ve muhtaç olduğu teşkilât kurulmadığından tam olarak tatbik edilebildiği iddia edilemez.

Büyük maden işletmelerimizde bu talimatnamenin tatbiki ile vazifeli emniyet mühendisleri ve bunlara bağlı elemanlar mevcut olsa da bunların işletme emrinde bulunmaları ve istihsal kaygusunun baskısı vazifelerini tam olarak yapma imkânını kendilerine sağlayamamaktadır.

Hemen bütün memleketlerde emniyet talimatnameleri tatbikatı ile işletmenin kendi teşkilâtı haricinde de hükümet maden daireleri, çalışma bakanlıkları, işçi sendikaları vazifelidirler. Bizde de nazârî olarak bu vazifeler bu müesseselere verilmişse de, bu işle meşgul olacak yeteri kadar eleman tahsis edilmediğinden, bu vazifeler zamanında ve ciddiyetle yapılamamaktadır.

Memleketimizde madencilik her kademesinde yetmiş tecrübeli teknik eleman

mevcut olduğu gibi maden emniyeti mevzuunda çalışmış ve beynelmilel kongrelere iştirak etmiş, dış memleketlerde bu mevzuda tetkiklerde bulunmuş yerli mütehasşis elemanlarda vardır.

Maden emniyeti mevzuunda teşkilât ve eleman bakımından bugün maalesef 30-40 yıl evvelinden daha geri olduğumuzu bilhassa belirtmek isteriz. O zaman kömür havzasında İktisad Vekâletine bağlı bir umum müdürlük teşkilâtı vardı. Bu teşkilât o zamanki istihşal hacmine ve maden işletmelerinin büyüklüğüne kıyasen oldukça geniş bir kadro ile havzanın işletme usulleri ile emniyet işlerini sıkı bir teftiş ve kontrole tabi tutar ve icabında gerekli müdahalelerde bulunarak ocakları bile muvakkaten tatil etme selâhiyetini kullanarak kazaları önlemeye çalışırdı.

Maden işletmeleri bulunan vilâyet merkezlerinde de hükümet maden mühendisleri bilhassa emniyet işleri ile alâkadar olurlar-

di. Kırk yıl evvel o günkü işletme ve istihşal hacmimize göre küçümsenmeyecek bir kadro ile devlet kontrol teşkilâtımız olmasına mukabil bugün, çok daha fazla gelişmiş olan maden işletmelerimize rağmen, bu teşkilâtın yoksun bulunmaktayız.

İşçilerimizi ve idarecilerimizi eğitmek konusu da, hükümetin ciddi ve daimi mura-kabesinden uzaktır.

Temenni ederiz ki:

Hükümetimizin alâkalı Bakanları bu elim kaza vesilesiyle Zonguldak'a yaptıkları ziyarette bu eksiklikleri fark ederek bu güne kadar ihmâl edilmiş olan bu mevzuları ciddiyetle ele alsınlar ve işletmelerin bünyeleri haricinde, maden dairesi ile Çalışma Bakanlığı ve işçi sendikaları bünyelerinde, gerekli teşkilâtı kurarak, bu teşkilâtta vazifelendirilecek tecrübeli teknik elemanlarla kazaların asgariye inmesini sağlasınlar.

DIĞER DERGİLERDEN :

1. Progress in tin metallurgy; J. of Metals 17 (1965) S. 437-477. Yazan: Ch.L. - Mantell

Dünya kalay istihşalinin % 90 kadarı Malaya, Bolıvyaya, Tayland, İndonezyaya Nijeryaya ve Kongo tarafından istihşal edilmekte, geri kalan miktarı İngiltere Burma, Güney Afrika ve Avusturalya'da elde edilmektedir.

% 60-70 ihtiva eden zengin cevherlerin reverber fırınında işlenmesi kolay olmasına rağmen, mühim miktarda ağır metaller (bilhassa demir) ihtiva eden kompleks cevherlerin zenginleştirilmesi ve işlenmesi hâlen büyük zorluklar doğurmaktadır.

Yazıda çeşitli amerikan firmalarının çalışma şekilleri anlatılmakta ve fabrikasyon rakamları verilmektedir. Bu arada % 0,4-0,6 Sn ihtiva eden bir cevherin zenginleştirilmesi ve işlenmesi bilhassa ilginçtir.

Kolay konsentratların HCl ile basınç altında çözülmesinin iyi neticeler vermediği, buna mukabil klorlamak usulünün ilerisi için başarı vadettiği belirtilmektedir,

2. New underground silver mine in Portugal; World Mining 19 (1966) S. 48; Anonim

Kanada, USA ve Fransız madencilik firmalarının iştiraki ile Avrupa'nın en yeni maden kuyusu Mitel-Minas de Terramonte-Lda. Şubat başında açılmıştır.

Tonda 180 g.Ag, % 4.16 Pb ve % 3.35 Zn ihtiva eden cevherin rezervleri 400000 ton tahmin edilmekte olup, bu haliyle Avrupa'nın en zengin gümüş madeni sayılabilir.

Günlük kapasitesi 250 ton olan flatasyon tesislerinden iki çeşit konsentrat elde edilmekte, cevherdeki gümüş bir kurşun konsentratı içerisinde toplanmakta ve elde edilen diğer produkt olan çinko konsentrat gibi her ikisi de Avrupa izabehanelerine ihraç edilmektedir.

3. Bedeutsame Kobaltanlage in Finland; Montan Rdsch. 1966. S. 8-9; Anonim.

Finlandiya'da Outokumpu - Oy firması senede 1200 ton kobalt elde edecek bir tesisin kurulmasına başlamış bulunmaktadır.